

Ollonqwis'ti juhatusel. Väga eeskujulik hoone, kus töötavad 3 kirurgi, 2 sisearsti, 1 kõrva-nina-kurguarst, üks silmaarst ja üks närviarst, omab 250 voodit ja ehitus läks maksma (ilma personaaliruumideta, mis ehitusel ja milleks ette nähtud 5 milj. Soome marka) 14 milj. Soome marka, s. o. 55 tuh. Soome marka voodikoht. Haiglas töötab 39 õde; põetajaid seal ei ole, on vaid talitajad.

Günekoloogi piiralade kliinikuist, millega oli võimalik tutvuda, olgu nimetatud Helsingi ülikooli kaks haavakliinikut, millede lähem kirjeldus ilmub kaasreisija dots. V. H i i e poolt. Siin oli võimalik ka kuulata suvesemestri loengut ja tutvuda seal tarvitataivate operatsiooniviisidega.

Edasi tuleb nimetada külastatud ja iga eriala arstile huvipakkuvat mitmest hoonest koosnevat ja maa-aluste käikudega omavahel ühendatud tuberkuloosihaiglat, millest erilist mainimist väärib dotsent P. E. A. N y l a n d e r'i poolt juhitud kirurgiline osakond.

Helsingi vanemaist haiglaist, millega oli võimalik tutvuda, nimetaksin esimesena Linna Maria haiglat (juhat. dots. B a r d y), haava-, naiste-, sise- ja lasteosakondadega. Naisteosakonnas on 60 voodit ja aastas käib seal läbi kuni 1000 aborti. Lasteosakonnas (mitteinfekts.-) on 70 voodit ja erilist huvi pakkus eriosakond enneaegselt sündinud lastele, kus külastamise ajal oli 7 last.

Endises sünnitushaiglas, mis sai vabaks ülikooli naistekliiniku ümberkolimise tõttu, töötab prof. H a h l'i juhtimisel Helsingi ämmaemandatekool. Huvitav on märkida, et asutis koosneb kahest täpsalt ühesugusest hoonest, milledest üks ehitis on kivist ja teine puust.

Helsingi haiglaist mainiksin veel eeskujulikku erahaiglat „Mesilast“ („Mehiläinen“), kus võimalik paigutada kuni 120 haiget. Suurem haigla osanik on Soome arstide selts „Duodecim“. Haigla on tagasihoidlikult, kuid väga moodsalt ehitatud ja väga eeskujulikult sisustatud.

Oli võimalik külastada ka Soome arstirohtude vabrikut „Orioni“, mille juhatajaks on arstiteadlane dots. E. L e i k o l a, kes ühes prof. Y l p p ö'ga meid lahkesti vabriku tegevusega tutvustasid. Vabrik valmistab peale muu ka narkoosetrit, mida edukalt tarvitavad kõik Soome haiglad.

Turku külastades pakkus huvi hiljuti valminud suur Lääni haigla (Läänin sairaala), mille külastamist tahaksin eriti soovitada kolleegele, kellel seisavad ees uute haiglate ehitamised. Haigla juhatajaks on dots. H. E l v i n g ja esi-

meseks assistendiks kirurg dr. A alto - Setälä, kes ka lahkesti võimaldas tutvumist haiglaga.

Rootsis Uppsala ülikooli naistekliiniku günekoloogiline osakond asub uues moodsas hoones, mis alles hiljuti valminud. Praegune sünnitusosakond kujutab enesest vanemat ehitist nagu teistegi ülikoolikliinikute ruumid ja kannatab tugevasti ülekoormatuse all. Uue sünnitusosakonna ehitus algab lähemal ajal ja see on ette nähtud juurdeehitusena uuele günekoloogilisele osakonnale. Kokku on Uppsala ülikooli naistekliinikus ette nähtud kuni 120 voodit, vastates seega Tartu ülikooli naistekliinikule. Sellepärast see kliinik pakub meile eriti huvi. Kliiniku juhatajaks on prof. I. Naeslund.

Stokholmi ülikooli prof. E. Ahlström'i poolt juhitud Sabbatsbergi naistekliinik ei oma sünnitusosakonda. Seal on vaid ühes osakonnas 70 voodit günekoloogilisile haigeile ja teises eraldiasuvas osakonnas 42 voodit abortidele. Viimaseid on 1000 ümber aastas. Operatsioone on 800 ümber aastas.

Üldises sünnitusmajas (Allm. barnbördshuset) asub prof. I. Olov'i poolt juhitud Ülikooli naistekliinik. Siin on ka 40 voodit prof. Ahlström'i kliiniku sünnitajaile. Üldse on üldises sünnitusmajas umbes 200 haige kohta. Septilises osakonnas on 20 voodit. Nagu Soomes nii ka Rootsis on kõigis haiglais eriosakonnad juhatajaga erivahekorras olevate (klassi-) haigete mahutamiseks. 45 sünnitaja kohta on 3 sünnitustuba ja peale selle operatsioonituba sünnitusabioperatsiooniks. Lapsevoodi-osakonnas on 5 inimest toas. Osakonna juures on ilus väike kabel ristimistalituse tarbeks, mis jaguneb liikuva vaheseinaga pooleks: 1) lapsele ja ristijale ja 2) omakseile.

Kliiniku juures asub internaat 30 üliõpilasele, ühise lugemis- ja söögitubade ja eraldi toaga igale üliõpilasele. Internaadis viibivad üliõpilased sunduslikult 4 kuud. Kliiniku arhiivis oli huvitav näha väga korralikult peetud gooti tähtedega kirjutatud vanu (1777. a.) haigeteraamatuid.

Mõlemad kliinikud on vanemad ehitised ja 4—5 aasta jooksul peavad valmima uued ruumid Stokholmi põhjaosas (Karolinska sjukhuset), kus muuseas on juba valminud uued ruumid Stokholmi Radiumhemmeti tarvis, mis sinna üle kolib juba sügisel.

Praegu asub Radiumhemmet veel vanus ruumes (Fjällgatan 23), mis ümber ehitatud endisest kaubanduskoolist ja millele aastate vältel on korduvalt juurde ehitatud, kuid mis siiski jäi kitsaks. Peremees Radiumhemmetile on Stokholmi

Vähi vastu võitlemise selts ja viimase juhatus on ka Radiumhemmeti juhatus. Vähi vastu võitlemise seltsi juhatajana on Radiumhemmeti juhatajaks üldtuntud Gösta Forssell, kellel suured teened kogu asutise loomisel. Ülemarstiks on E. Berven ja günekoloogilise osakonna vanemarstiks I. Heyman. Praegu peavad Radiumhemmetit üleval Vähi vastu võitlemise selts, riik ja ülikool (Karolina instituut). Peale selle annab suurt toetust Stokholmi linn. Riigipäev on korduvalt andnud suuremaid summasid Radiumhemmeti toetuseks ja lubanud vaesemaile kodanikele tasuta reisud Radiumhemmeti ja tagasi. Viimane asjaolu kergendab väga ravid vähihaigete järelkontrolli. Peale toetuse maksab riik juurde kindla summa iga haiguspäeva pealt. Säärased lisatoetused asutisele teevad aastas välja umbes 60 tuh. krooni. Ka üksikud isikud toetavad asutist suurte summadega. Nii sai Radiumhemmet kuningas Gustav V 70. a. sünnipäeva juubeliannetuse puhul 3 g raadiumi.

Radiumhemmetil on järgmised osakonnad: 1) kliiniline osakond (praegu 56 voodiga), 2) polikliiniline osakond, 3) raadiumiosakond, 4) röntgeniosakond, 5) kontrolli ja statistika osakond, 6) sotsiaalse hoolekande osakond, 7) büroosakond, 8) füüsikaline osakond, 9) osakond patoloogilis-histoloogiliseks ja eksperimentaalseks uurimiseks.

Radiumhemmetil on praegu üle 10 g raadiumi kasutada. Aastal 1928 sai Radiumhemmet teleraadiumraviks oma esimese suure kanooni, mis sisaldab 3 g raadiumi ja a. 1934 juba teise kanooni, mis sisaldab 5 g raadiumi.

Eriti väärivad tähelepanu Radiumhemmeti eeskujulik haigete kontrolli skeem ja sotsiaalse hoolekande korraldus.

Emaka raadiumravi puhul tarvitab Radiumhemmet nn. Stokholmi menetlust, kus emaka kaelavähi puhul saab haige keskmiselt intrauteriinselt ühe- ja kolmenädalase vahedega (viimasel ajal ka kahe korraga) umbes 2400 mg-el.-tundi ja vaginaalselt umbes 4500 mg-el.-tundi. Kogu raviaeg vältab umbes 60 tundi. Kolm nädalat peale raadiumravi saavad haiged kas röntgen- või teleraadiumravi. Peale selle, kui asutis sai raadiumikanoonid, tarvitatakse peamiselt kombineeritud brahhi- ja teleraadiumravi, mis näib andvat paremaid tulemusi kui kombineeritud raadium- ja röntgenravi. Keskmiselt antakse teleraadiumravina 25—30 g-tundi kõhule ja seljale ja 20 g tundi *vulva*'le.

Korpuskartsinoomi puhul saab haige kahe korraga 2600—4000 mg-el.-t. ümber ja tarvitata raadiumi hulk kõigub 80—

200 mg vahel. Järjekindlalt toimub haigete järelkontroll. Vajaduse korral opereeritakse veel hiljemini.

Ülalmainitud viisiga on Radiumhemmet saavutanud emakavähi puhul väga rahuldavaid tulemusi.

Lõpetades reisikirjeldust loen oma meeldivaks kohustuseks tänu avaldada lahke vastutuleku eest kõigi asutiste juhatajaile ja arstele. Eriti tänu võlgname Soome ametivendadele, kes tegid viibimise vennasrahva maal eriti meeldivaks.

Rein Kleitsman.
